

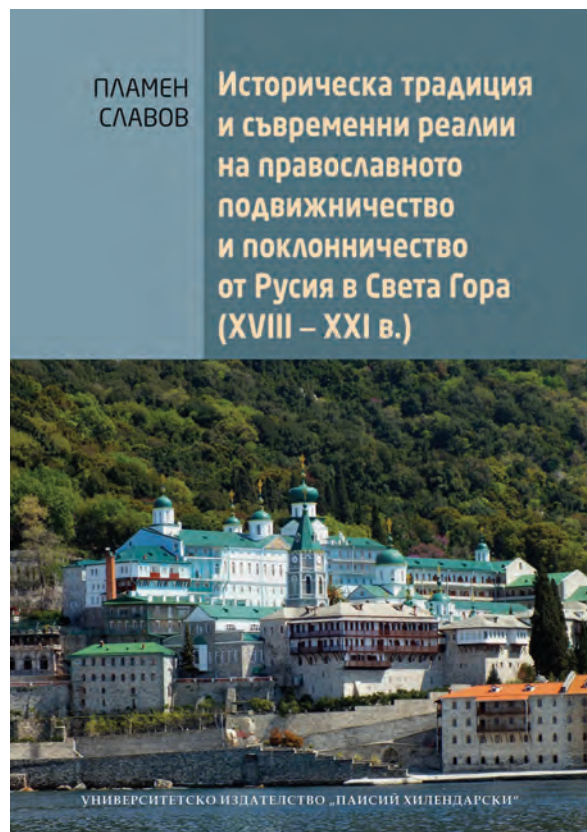
ПЛАМЕН СЛАВОВ. ИСТОРИЧЕСКА ТРАДИЦИЯ И СЪВРЕМЕННИ РЕАЛИИ НА ПРАВОСЛАВНОТО ПОДВИЖНИЧЕСТВО И ПОКЛОННИЧЕСТВО ОТ РУСИЯ В СВЕТА ГОРА (XVIII – XXI В.)

Университетско издателство „Паисий Хилендарски“,
2017, 171 с.

Бойко Белегов

Монографичното изследване „Историческа традиция и съвременни реалии на православно-то подвижничество и поклонничество от Русия в Света Гора (XVIII – XXI в.)“ на доц. Пламен Славов е посветено на един слабо познат и проучван проблем. Темата реално е неизвестна у нас, въпреки българското присъствие на Атон и традиционните връзки между Руската и Българската православна църква, както и сътрудничеството на българските и руските монаси в Света Гора. Именно поради това монографията на Пламен Славов има своето достойно място сред книгите, посветени на Атон. Текстът съдържа 171 страници. В структурно отношение се състои от увод, три глави, заключение и библиография. В хронологически план се проследяват възникването, историческото развитие и съвременните измерения на православно подвижничество и поклонничество от Русия в Света Гора.

Уводът уточнява мястото и ролята на Света Гора като най-големия и единствен център на православно монашество в света, който съ-

ществува без прекъсване повече от хиляда години. Монашеската република неотклонно се придържа към принципите на общежитието и братското единение на първите християни, явява се пример за съществуване на хора с различен произход, обединени от обща вяра.

Авторът доказва, че първите руски монаси се появяват на Атон още през XI в., почти веднага след покръстването (988 – 989 г.). Първоначално те се подвизават в посветения на Света Богородица скит „Ксилургу“, който византийският император Мануил I Комнин с хрисовул от 1143 г. им дава. По-късно светогорският Протат по нареждане на Константинополския патриарх и императора предава на русите обител в чест на „Св. Пантелеймон“, наречена „Русик“. Започналата през XI и XII в. оживеност в отношенията между руските земи и Атон се прекъсва, когато Русия е завладяна от татарите (XIII – XIV в.). За манастира „Св. Пантелеймон“ настъпват подобри дни, когато към края на XV в. Русия окончателно е освободена от татарите. През следващия XVI в. русите образуват голямото Московско царство. В началото на XVII в. в Русия настъпва смутно време, което изолира Русия от Атон. Осемнадесети век е време на упадък за монашеския живот на Атон. Освен военните действия между Русия и Османската империя, причина за това е и влошаването на отношението към православно монашество от страна на османската власт.

През втората половина на XIX в. руското правителство изменя отношението към съотечествениците си на Атон, на които започват да оказват покровителство членовете на императорското семейство. В края на XIX в. руският Атон наброява повече от 70 обители. От близо 10 хиляди светогорци половината са руснаци. Пламен Славов посочва, че това безспорно е първата по численост етническа православна общност на Атон.

Първата световна война и революцията през 1917 г. прекъсват историческите връзки на Света Гора с Русия. Атон е далече от революционния терор, от изземването на църковните ценности, но тези събития влияят

на руската светогорска община по най-непосредствен начин, констатира авторът.

От края на Втората световна война започва борбата на Руската православна църква за съхраняване на руското присъствие на Атон. През 1963 г., когато в целия православен свят тържествено се отбелязва 1000-годишнината от основаването от преподобния Атанасий Атонски на Великата Лавра, едновременно се празнува юбилеят на цялото организирано монашеско общество на Света Гора. Предприемат се нови стъпки за възстановяване на връзките между Руската църква и Света Гора. От 90-те години на XX в. се възраждат загубените традиции на православно руско поклонничество. Поклонниците получават възможност свободно да пътуват до Света Гора, заключава Пламен Славов.

Доцент Пламен Славов показва превъзходно познаване на изворите и литературата по изследвания проблем. Предлага професионален анализ и собствено тълкуване, а също остава встрани от политизацията, която се наблюдава при някои изследвания в наши дни. Стилът на автора е четивен, той избягва крайно тежкия „наукоподобен“ стил, което е несъмнено достойнство на книгата. Уверен съм, че последната ще бъде посрещната с интерес и ще бъде добре приета не само от научните среди, но и от широката публика у нас.